מאוצרות

לקוטי שיחות

ויחי (חלק טו, שיחה ב)

VAYECHI (VOL. 15, SICHAH 2)

SELECTIONS FROM

LIKKUTEI SICHOS

INSIGHTS INTO THE HOLIDAYS

BY THE LUBAVITCHER REBBE

Dear Friend,

We are delighted to share with you this *sichah* on Parshas Vayechi from Likkutei Sichos Vol. 15, as it is being learned now by thousands across the globe as part of "Project Likkutei Sichos."

This *sichah* is a sample from our widely acclaimed series "Selections from Likkutei Sichos," that can be purchased in Judaica stores or on our website SIE.org.

Currently there are two volumes available for purchase — *Bereishis* and *Shmos*, with *Vayikra* available for pre-order.

Moshiach now!

Sichos In English

VAYECHI II | ויחי ב

LIKKUTEI SICHOS, VOLUME 15, P. 432FF.

Adapted from a *sichah* delivered on *Shabbos Parshas Vayechi,* 5730 [1969]

Introduction

They were our parents or grandparents. Their own parents had come from the *alter heim,* the Jewish communities of Eastern Europe, to America for a better life. Some had lived through the horrors of the Holocaust, but many had arrived well beforehand. Thanks to their parents, these Jews knew their roots and were proud of their Jewish heritage. They spoke Yiddish and wanted their children to grow up Jewish. But they also wanted to make it in America, to start a new life, and to take advantage of the opportunities open to them here.

Their children were different. They also knew they were Jewish, but they were "as American as apple pie." English was their primary language and Jewish life in Europe was a subject they studied in school. They wanted no part of the ghetto mentality that had plagued our people for centuries. On the contrary, their image of Jewish identity and pride had taken on a different cast and a particularly American swagger.

In the *sichah* to follow, the Rebbe uses Yosef's sons, Ephraim and Menashe as prototypes for these two types of Jews, for like them, Ephraim and Menashe lived their lives in exile and their father, Yosef, had undergone a totally different type of upbringing. Menashe is the Jew for whom "his father's house,"[1] the old country, is a reality, while Ephraim knows only "the land of my oppression,"[2] the new land into which he was born and in whose culture he lives.

The Rebbe emphasizes the full measure of respect the Menashe-Jews deserve. Even though ultimately, "his younger brother will become greater than he,"[3] Menashe is given the esteem due a firstborn and is held up as an example from whom Ephraim must learn. Nevertheless, primarily, the *sichah* is a message of hope and confidence in the Ephraim-Jews. It encourages them to use their energy and vigor to take Judaism to new horizons of which the previous generations could never have conceived.

---

1. *Bereishis* 41:51.
2. *Ibid.,* verse 52.
3. *Ibid.* 48:19.

Illuminating Exile

Rearranged Hands

This week's Torah reading relates that when **Yosef presented his two sons, Ephraim and Menasheh, before Yaakov for him to bless them, Yaakov placed his right hand on Ephraim and his left on Menasheh. When Yosef saw this:**[1]

> **It displeased him.... Yosef told his father: "No, father, this one (Menasheh) is the firstborn. Place your right hand on his head.'..."**
>
> [Yaakov answered him:] **"'I know, my son, I know.... He will also become great, yet his younger brother will become greater than he....' And he placed Ephraim before Menasheh."**

Explanation is necessary: The reason a firstborn is deserving of **receiving a greater blessing than all the other children is that he possesses an** inherent **advantage over them and greater prominence.**[2] **Since Ephraim's level surpassed Menasheh's**[3] **("His younger brother will become greater than he"), why was it ordained from Above that Menasheh would be the firstborn,** and not **Ephraim?**

א. אִין הַיְינְטִיקֶער סֶדְרָה[א] ווֶערְט דֶערְצֵיילְט ווִי יוֹסֵף הָאט אַוועֶקְגֶעשְׁטֶעלְט זַיְינֶע צְווֵיי זִין, אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה, פַאר יַעֲקֹב'ן, אַז עֶר זָאל זֵיי בֶּענְטשְׁן. הָאט יַעֲקֹב אַרוֹיפְגֶעלֵייגְט זַיְין רֶעכְטֶע הַאנְט אוֹיף אֶפְרַיִם'עֶן, אוּן זַיְין לִינְקֶע הַאנְט אוֹיף מְנַשֶּׁה'ן. ווֶען יוֹסֵף הָאט דָאס דֶערְזֶען, אִיז "וַיֵּרַע בְּעֵינָיו גו' וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו לֹא כֵן אָבִי כִּי זֶה (מְנַשֶּׁה) הַבְּכוֹר שִׂים יְמִינְךָ עַל רֹאשׁוֹ". הָאט יַעֲקֹב גֶעעֶנְטְפֶערְט "יָדַעְתִּי בְנִי יָדַעְתִּי גַּם הוּא גו' וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ גו' וַיָּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה".

דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין: דָאס ווָאס אַ בְּכוֹר בַּאקוּמְט אַ גְרֶעסֶערֶע בְּרָכָה ווִי אַלֶע אַנְדֶערֶע קִינְדֶער, אִיז עֶס דֶערְפַאר ווָאס אַ בְּכוֹר הָאט אִין זִיךְ אַ מַעֲלָה וַחֲשִׁיבוּת לְגַבֵּי דִי אַנְדֶערֶע קִינְדֶער[ב]. הַיְינְט ווִיבַּאלְד אַז אֶפְרַיִם אִיז גְרֶעסֶער בְּמַעֲלָה ווִי מְנַשֶּׁה[ג] ("אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ"), פַארְווָאס־זשֶׁע אִיז מִלְמַעְלָה אוֹיסְגֶעשְׁטֶעלְט גֶעווָארְן אַז מְנַשֶּׁה זָאל זַיְין דֶער בְּכוֹר לְגַבֵּי אֶפְרַיִם?

---

1. *Bereishis* 48:17-20.

2. See *ibid.* 49:3: **"Reuven, you are my firstborn...** endowed with **greater rank and greater strength," and the commentaries of our Sages to that verse.**

3. **Yaakov was not able to bless Menasheh that he would be greater than Ephraim, for** a blessing only empowers the manifestation of an already existing potential. It can elicit the revelation of a potential from its source, enabling it to be revealed in a full and complete manner. However, a blessing cannot generate a new potential. **Ephraim's source was higher than Menasheh's** and there is no way a blessing could have compensated for this inherent difference (***Likkutei Torah, Devarim,*** **p. 19a, the second** ***maamar*** **entitled** ***Ko Sivorchu, Toras Shmuel 5626, et al***).

The fact that Menasheh was nevertheless the firstborn **leads to the conclusion that, although "his younger brother** would **become greater than he," Menasheh possessed an advantage over Ephraim and, accordingly, he was Yosef's firstborn. However, with regard to Yaakov's blessing, the quality in which Ephraim surpassed Menasheh deserved emphasis. Therefore,** in this context, **he "placed Ephraim before Menasheh."**

אִיז דֶערְפוּן גֶעדְרוּנְגֶען, אַז טְרָאץ דֶעם וָואס "אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַל מִמֶּנּוּ גו'", אִיז אָבֶּער דָא אַ מַעֲלָה אִין מְנַשֶׁה לְגַבֵּי אֶפְרַיִם, אוּן מִצַד אָט דֶער מַעֲלָה אִיז עֶר דֶער בְּכוֹר יוֹסֵף;

נָאר בְּשַׁיְיכוּת צוּ בִּרְכַּת יַעֲקֹב אִיז וִויכְטִיק דֶער עִנְיָן אִין וֶועלְכְן אֶפְרַיִם אִיז הֶעכֶער פוּן מְנַשֶׁה, אוּן דֶערִיבֶּער - "וַיָשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶׁה".

Two Truths

There is another concept involved. As mentioned many times, it is not appropriate to say that *tzaddikim* **– and surely not the Patriarchs or Yaakov's sons – commit mistakes** in a simple sense. **In particular, this applies with regard to matters that were recorded in the Torah of truth. Certainly, such matters represent eternal[4] truth.[5] Since the word Torah is related to the word *hora'ah*, meaning "instruction,"[6] these matters also serve as eternal lessons for every Jew in all generations.**

ב. נָאךְ אַן עִנְיָן אִין דֶעם:

וִוי גֶערֶעדט מֶערֶערֶע מָאל, אִיז בַּיי צַדִיקִים - וּבִפְרַט בַּיי דִי אָבוֹת וּשְׁבָטִים - נִיט שַׁיָיךְ קֵיין טָעוּת חַס וְשָׁלוֹם; וּבִפְרַט זֵייעֶרֶע עִנְיָנִים וֶועלְכֶע שְׁטֵייעֶן אִין תּוֹרַת אֱמֶת, זַיְינֶען זֵיי אַוַדַאי עִנְיָנִים אֲמִתִּיִים[ד] וְנִצְחִיִים[ה], אוּן וַוְייל תּוֹרָה אִיז (מִלְשׁוֹן) הוֹרָאָה[ה]* - אִיז עֶס אוֹיךְ אַ הוֹרָאָה נִצְחִית פַאר יֶעדְן אִידְן בְּכָל הַדוֹרוֹת.

From this, it can be understood that Yosef did not state, **"This one is the firstborn. Place your right hand on his (Menasheh's) head," because he erred and did not realize that "his younger brother will become greater than he." Rather, he maintained that the advantage Menasheh possessed {as manifest in his being the firstborn (as stated above)} outweighed the advantage Ephraim** would achieve.

דֶערְפוּן אִיז מוּבָן, אַז יוֹסֵף'ס טַעֲנָה "כִּי זֶה הַבְּכוֹר שִׂים יְמִינְךָ עַל רֹאשׁוֹ" (פוּן מְנַשֶׁה) אִיז נִיט גֶעוֶוען וַוְייל עֶר הָאט גֶעהַאט אַ טָעוּת חַס וְשָׁלוֹם אוּן הָאט נִיט גֶעווּאוּסְט אַז "אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַל מִמֶּנּוּ", נָאר וַוְייל עֶר הָאט גֶעהַאלְטְן אַז דִי מַעֲלָה פוּן מְנַשֶׁה [וָואס מִצַד אִיר אִיז "זֶה הַבְּכוֹר" (כַּנַ"ל סְעִיף א')] וֶועגְט אִיבֶּער דִי מַעֲלָה פוּן אֶפְרַיִם'עֶן.

---

4. To quote *Tanya,* ch. 17: "The Torah is eternal." See ***Likkutei Sichos,*** **Vol. 5,, p. 240ff.** translated above, p. 561ff.

5. A slight **question may be raised based on *Bereishis* 31:32 and *Rashi's* commentary to that** verse.

6. ***Zohar,*** **Vol. III, p. 53b.**

7. This explanation **also clarifies why in Yaakov's blessing to Yosef (*Bereishis* 48:15-16) – "May the angel who has redeemed me bless the youths... " – *Rashi*,** (see ***Maskil LeDavid***) **mentions Menasheh first, before Ephraim, although this was after Yaakov "maneuvered his hands,"** and placed his right hand on Ephraim's head ***(ibid.*, verse 14*)*.**

Thus, both concepts – Yosef's impression that Menasheh's inherent **advantage was higher, and Yaakov's understanding that Ephraim** would reach a loftier rung – **are true. From the standpoint of Yosef's attributes (and Divine service), Menasheh deserved prominence,**[7] **while from the standpoint of Yaakov's attributes (and Divine service), Ephraim was deemed worthier.**

דאס הייסט, אז ביידע ענינים - סיי דאס וואס יוסף האט געהאלטן אז די מעלה פון מנשה'ן איז העכער, און סיי יעקב'ס שיטה אז אפרים איז העכער - זיינען אמת: מצד ענינו (ועבודתו) של יוסף איז מנשה העכער[ז], און מצד ענינו (ועבודתו) של יעקב איז אפרים העכער.

Thus, we see that with regard to Yosef's fathering his two sons, Menasheh was the firstborn, and the power of his father was manifest in him more than in Yosef's **other son.**[8] **With regard to their relationship to Yaakov, by contrast, the order is, "The two sons born to you... are mine.... I will consider Ephraim and Menasheh as Reuven and Shimon."**[9] In this statement, **Ephraim**[10] **is placed before Menasheh and compared to Reuven, Yaakov's firstborn.**[11]

און דערפאר זעט מען, אז בנוגע צו "וליוסף ילד שני בנים" איז "הבכור מנשה", וואס אין א בכור שטייט דער כח האב מער ווי אין די אנדערע קינדער[ח]; מה שאין כן אין זייער יחס צו יעקב'ן - "שני בניך גו' לי הם (ובסדר:) אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי"[ח] - אפרים[ט] פאר מנשה'ן, ער איז "כראובן" בכור יעקב[י].

Knowing Your Origin and Your Destination

The difference between Menasheh and Ephraim – also the advantage each of them possessed, **and the reason Menasheh's advantage shared a closer connection to Yosef while Ephraim**'s shared a closer advantage **to Yaakov's (blessing) – can be understood through** an analysis of **the differences between their names.**

ג. דעם חילוק צווישן מנשה און אפרים - און אויך ווי דער עילוי פון מנשה איז שייך צו יוסף'ן און פון אפרים - צו (ברכת) יעקב - וועט מען פארשטיין פון דעם אונטערשייד אין זייערע נעמען:

Yosef named his older son **"Menasheh" because "G-d made me forget (*nashani*) all my struggle and all my father's home,"**[12] **while** he named his younger son **"Ephraim" because "G-d has made**

ביידע נעמען - "מנשה" על שם "כי נשני אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי"[יא] און "אפרים" על שם "כי הפרני אלקים בארץ עניי"[יב] -

8. See *Shaar HaMitzvos* (from the *Arizal*), *Parshas Yisro; Likkutei Torah* of the *Arizal*, *Parshas Vayeira.*

9. *Bereishis* 48:5.

10. See also *Rashi's* commentary (*Bereishis* 48:1) which states that Ephraim would frequently study with Yaakov. Note also *Vayikra Rabbah* 2:3.

11. Note the commentary of Alshech to this verse. See also the *Midrash HaGadol* on this verse; *Bereishis Rabbah* 6:4; *Pesikta Rabbasi*, beginning of ch. 3.

12. *Bereishis* 41:51.

me fruitful (*hifrani*) in the land of my oppression."[13] Both names thus express the feelings which the descent to Egypt evoked within Yosef, but each communicates an opposite thrust.

The name Menasheh reminded Yosef that he "was made to forget... his **father's house"** – {i.e., he realized **that he was living in a place which made** him **"spring away"[14] (and forget) his father's home**}. This name **expresses his yearning[15] (not to forget and, on the contrary,) to remain connected with his father's home.** The name **Ephraim, by contrast, reflects praise and thanksgiving for "making me fruitful in the land of my oppression,"** focusing **on the virtues achieved by** Yosef **in Egypt.**

These two concepts reflect two general **thrusts of the Jews' Divine service[16] in "the land of their oppression," in exile: One mode of Divine service** emphasizes **laboring not to be affected by one's surrounding environment.** This is achieved **by remaining in touch with one's "father's home" (the person's situation prior to exile). The person continually reminds himself that he is living in a situation which makes him forget his father's home, and** these efforts

דְרִיקְן אוֹיס דִי גֶעפִילְן וָואס דִי יְרִידָה אִין מִצְרַיִם הָאט אַרוֹיסְגֶערוּפְן בַּיי יוֹסֵף'ן, נָאר יֶעדֶער נָאמֶען אִין אַ פַאְרקֶערְטְן קָצֶה:

דֶער נָאמֶען "מְנַשֶּׁה" דֶערְמָאנְט יוֹסֵף'ן אַז "נַשַּׁנִי גו' בֵּית אָבִי" (אַז עֶר גֶעפִינְט זִיךְ אִין אַן אָרְט וָואס מַאכְט אַוֶועקְשְׁפְּרִינְגֶען פוּן[יג] (פַארְגֶעסְן) "בֵּית אָבִי"), דְרִיקְט אוֹיס זַיְין תְּשׁוּקָה[יד] (נִיט צוּ פַארְגֶעסְן, נָאר) צוּ זַיְין פַארְבּוּנְדְן מִיט "בֵּית אָבִי"; דַאקֶעגְן "אֶפְרַיִם" - "הִפְרַנִי אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי" אִיז אַ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה אוֹיף דֶעם עִילּוּי וְיִתְרוֹן ("הִפְרַנִי") וָואס אִיז בַּיי אִים גֶעוָוארְן אִין מִצְרַיִם.

דִי צְוֵויי עִנְיָנִים זַיְינֶען פַארְבּוּנְדְן מִיט דִי צְוֵויי אוֹפַנִּים[טו] אִין דֶער עֲבוֹדָה פוּן אַ אִידְן "בְּאֶרֶץ עָנְיִי", אִין גָלוּת:

אֵיין אוֹפֶן אִיז: עֶר הָארֶעוֶועט אוֹיף נִיט צוּ בַּאוִוירְקְט וֶוערְן פוּן דֶער סְבִיבָה, דוּרְךְ בְּלַיְיבְן צוּגֶעבּוּנְדְן מִיט "בֵּית אָבִי" (דֶער מַצָּב וִוי עֶר אִיז גֶעוֶוען פַאר דֶער יְרִידָה אִין גָלוּת); עֶר דֶערְמָאנְט זִיךְ כְּסֵדֶר אַז עֶר גֶעפִינְט זִיךְ אִין אַ מַצָּב וָואס מַאכְט פַארְגֶעסְן "בֵּית אָבִי" - אוּן דָאס פּוֹעֵל'ט אַז עֶר

---

13. *Ibid.* 41:52.

14. This is the interpretation of the root of the name Menasheh, *nasheh*, given by ***Rashi*** **in *Bereishis* 32:33,** with regard to *gid hanasheh*. Because he explained the meaning of the root previously, ***Rashi*** **(in contrast to the Ibn Ezra and the *Rashbam* and other commentaries) does not focus on the term here. Similarly, he does not explain the meaning of the term *hifrani*, for it can be understood from his commentary to *Bereishis* 26:22.** With this note, the Rebbe is alluding to his frequently repeated thesis that *Rashi* does not restate the definition of the meaning of a term unless questions in the meaning of the new verse require him to do so. He often relies on an explanation he gave previously.

15. **On this basis, we can understand why** Yosef gave his son **a name that focuses on his forgetting everything about his father's home (as Alshech asks in his commentary to this verse).** The intent is not to imply that there is anything positive in forgetting, only to use the possibility of forgetting as a prod to remember.

16. **Note the teaching of *Noam Elimelech* to *Bereishis* 48:13,** which explains that Menasheh and Ephraim reflect two archetypal *tzaddikim*: one whose energies are devoted primarily to spiritual concerns and another whose energies are devoted primarily to drawing the flow of holiness from Above into revealed goodness in this material world.

prevent him from forgetting.[17]

The second mode emphasizes how **the person and his Divine service focus on** working within and transforming **"the land of my oppression,"** confronting **the darkness of exile.** Such a person **is not (to the same degree) concerned with remembering his "father's home."** Instead, **he labors to illuminate the darkness of the exile with the light of holiness. Doing so also elevates and engenders positive virtues within the person himself. And through these efforts, the person "becomes fruitful (specifically) in the land of his oppression."**[18]

זָאל נִיט פַארְגֶעסְן.

אַ צְווַייטֶער אוֹפֶן אִיז: עֶר אִיז (אוּן זַיְין עֲבוֹדָה אִיז) אִין "אֶרֶץ עָנְיִי", אִין דֶעם חוֹשֶךְ הַגָלוּת - בִּיז אִין אַן אוֹפֶן, אַז בַּיי אִים אִיז נִיטָא (אוֹיף אַזוֹיפִיל) דֶער זִכָּרוֹן פוּן "בֵּית אָבִי" - אוּן דָארְטְן הָארֶעווֶעט עֶר (צוּ בַּאלַייכְטְן דֶעם חוֹשֶךְ הַגָלוּת מִיטְן אוֹר הַקְדוּשָה; אוּן דוּרְכְדֶעם ווֶערְט אוֹיפְגֶעטָאן אַן עִילוּי וְיִתְרוֹן אוֹיךְ אִין דֶעם אָדָם הָעוֹבֵד) בִּיז אַז - "הִפְרַנִי אֱלֹקִים (דַוְקָא) בְּאֶרֶץ עָנְיִי".

Immediate Necessities and Ultimate Goals

The reason Ephraim's achievement **is considered greater than Menasheh's is that the ultimate purpose of the descent to Egypt (and in a larger sense, the descent into** all **the exiles) is that they are "descents for the sake of ascent,"**[19] i.e., springboards enabling the Jewish people **to reach a position above the level that preceded the descent.** {Such an ascent is achieved **not only** by **not forgetting one's father's home, but also (and primarily)** by **making a change within** the environment of **the exile,} transforming the descent** into exile **to a positive influence, being "fruitful in the land of my oppression."**

Nevertheless, Menasheh is still **the firstborn.**

ד. דָאס אִיז דֶער טַעַם פַארְוואָס אֶפְרַיִם אִיז - "יִגְדַל מִמֶנוּ" (פוּן מְנַשֶה'ן), ווַיְיל דֶער תַּכְלִית הָעִילוּי פוּן דֶער יְרִידָה אִין מִצְרַיִם (אוּן גָלוּת בִּכְלַל) אִיז יְרִידָה צוֹרֶךְ עֲלִיָה, הֶעכֶער ווִי קוֹדֶם הַיְרִידָה, (נִיט נָאר דֶער נִיט־פַארְגֶעסְן "בֵּית אָבִי", נָאר (בְּעִיקָר) צוּ אוֹיפְטָאן אִין גָלוּת), אַז עֶס זָאל צוּקוּמֶען אַ יִתְרוֹן דוּרְךְ דֶער יְרִידָה - "הִפְרַנִי אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי".

לְאִידָךְ אִיז מְנַשֶה דֶער בְּכוֹר.

17. The person on this level of Divine service is initially affected internally by the challenges of exile and he experiences a descent. Nevertheless, he labors to make sure that this descent does not affect his conduct. In doing so, he expresses the fundamental power his G-dly soul possesses, that even in a negative environment, it can still manifest its power (See *Likkutei Sichos*, Vol. 5, p. 96ff., and Vol. 15, p. 243ff., translated above, p. 375ff, where similar concepts are explained).

18. In this mode of Divine service, the person's attention is not primarily focused on trying to remain unaffected by his environment, but rather on what he can do to refine his surroundings. Nevertheless, as the Rebbe emphasizes in the main text, these efforts have a reciprocal effect and also endow him with positive virtues. See the *sichos* mentioned in the previous footnote.

19. Cf. *Makkos* 7b.

20. See *Rashi's* commentary to *Bereishis* 25:26, which indicates that the ultimate purpose will not necessary be expressed by the firstborn among twins. On the contrary, the one who is born later may reflect a higher source in holiness.

Regarding birth[20] (which relates to the quality of **revelation) – i.e., Divine service in a revealed, active sense – Menasheh must precede Ephraim. Before a person can** positively impact **"the land of my oppression"** – i.e., follow the mode of **"doing good"**[21] **– he must first ensure that he will not be affected by the darkness of exile and** must first follow the mode of **"turning away from evil,"**[21] by **continually remembering (and thus remaining in contact with) his father's home.**

וַוייל אִין "לֵידָה"[טז] (וְהִתְגַּלּוּת), דָאס הֵייסְט אִין עֲבוֹדָה בְּגָלוּי וּבְפּוֹעֵל - קוּמְט מְנַשֶּׁה פְּרִיעֶר ווִי אֶפְרַיִם: אֵיידֶער מֶען קֶען אוֹיפְטָאן אִין "אֶרֶץ עָנְיִי" (אַז עֶס זָאל זַיְין "הִפְרַנִי אֱלֹקִים") - עֲשֵׂה טוֹב[יז], מוּז מֶען זִיךְ פְּרִיעֶר בַּאווָארֶענֶען אַז מֶען זָאל נִיט בַּאווִירְקְט ווֶערְן פוּן דֶעם חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת - סוּר מֵרַע[יז] - דוּרְךְ שְׁטֶענְדִיק גֶעדֶענְקֶען (אוּן זַיְין פַארְבּוּנְדְן מִיט) "בֵּית אָבִי".

However, since the ultimate **intent** of the descent into "Egypt" **is the** subsequent **ascent,** (the Divine service of **Ephraim), Ephraim is given prominence in Yaakov's blessing.**[22] Yaakov's **blessing endowed** the Jews with **power from Above for Divine service during the exile.** Ephraim's service reflects the ultimate purpose of the exile, and therefore, Yaakov **"placed Ephraim before Menasheh."**[23]

ווִיבַּאלְד אָבֶּער אַז דִי כַּוָּנָה אִיז דִי עֲלִיָּה - אֶפְרַיִם, דֶערִיבֶּער אִיז אִין בִּרְכַּת יַעֲקֹב[יח] - דִי בְּרָכָה וּנְתִינַת כֹּחַ מִלְמַעְלָה[יט] אוֹיף דֶער עֲבוֹדָה דְגָלוּת - אִיז אֶפְרַיִם חָשׁוּבֶ'ר, "וַיָּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה".

So that Darkness Shines

A deeper explanation of the above: There are several dimensions to the positive virtue and the higher quality which a Jew achieves through his service in (the darkness of) exile:

ה. אַ טִיפֶערֶע הַסְבָּרָה אִין דֶעם:

אִין דֶעם עִילוּי וְיִתְרוֹן ווָאס טוּט זִיךְ אוֹיף אִין אַ אִידְן דוּרְךְ דֶער עֲבוֹדָה אִין (חוֹשֶׁךְ הַ)גָּלוּת, זַיְינֶען פַארַאן כַּמָּה עִנְיָנִים:

---

21. Cf. *Tehillim* 34:15. **Note the sources cited in footnote 11 which explain that Ephraim and Menasheh parallel Reuven and Shimon respectively.** *Torah Or* **(at the beginning of** ***Parshas Vayechi*****) explains that Reuven is identified with the attribute of** ***chesed*** **(kindness), while Shimon is identified with** ***gevurah*** **(might).** The attribute of might is primarily expressed through "turning away from evil," refraining from undesirable acts, which relates to Menashe's Divine service. By contrast, the attribute of kindness is expressed through "doing good," which reflects to Ephraim's thrust in Divine service.

22. For a blessing draws down a potential as it exists **in its source,** and in their source, Ephraim is the loftier of the two brothers**. See the sources mentioned in footnote 3.**

23. This sequence must **also be reflected within a person's** individual Divine service. **Although** chronologically, **when actually performing one's Divine service, the mode of Menasheh comes first (as above), in the preparation person undergoes,** which involves identifying his priorities, **primacy must be given to the mode of Ephraim. Before descending into exile a person must appreciate that the descent is for the sake of ascent. Such a** mindset **is also absolutely necessary to enable the first stages of Divine service ("turning away from evil," laboring not to forget "one's father's home") to be carried out appropriately.**

a) Just as an adversary calls forth a person's inner drive for victory, descent brings out the soul's tenacity, showing **that it is not influenced by the darkness of exile.**[24]

In a similar vein, the Baal Shem Tov interprets[25] **the verse,**[26] **"My soul thirsts for You (because I am) in a parched land... so may I see You in the Sanctuary,"** as a plea: If only that the intense desire for G-dliness a person feels when distant from G-d would be sustained after the person comes close to Him again.

b) An even more profound purpose is achieved by the soul's descent**: The radical descent** it undergoes **calls forth the deeper, unbounded inner powers the soul** possesses. **These powers enable the soul (not only to remain whole** and unblemished – **i.e., exile does not bring about a descent** in the person's spiritual level – **but on the contrary,)** the person **influences his surroundings and elevates them to his level, transforming the darkness of the exile into light.**[27]

These two achievements, however, reflect **the soul's inherent virtues and positive qualities. Exile thus serves merely as a catalyst, enabling these innate virtues to surface through Divine service.**

There is, nevertheless, a higher positive quality which the soul achieves (through its Divine service in exile), one that makes the exile itself a positive, contributory influence:

c) Through transforming the darkness of exile to light, the soul receives a positive quality

א) דִי יְרִידָה רוּפְט אַרוֹיס דֶעם תּוֹקֶף הַנְּשָׁמָה נִיט צוּ בַּאווִירְקְט וֶוערְן פוּן דֶעם חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת. בְּדוּגְמָא ווִי אַ מְנַגֵּד דַּוְקָא רוּפְט אַרוֹיס מִדַּת הַנִּצָּחוֹן[כ]. וְעַל דֶּרֶךְ מַה שֶׁנֶּאֱמַר: צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי גו' (ווַיְיל עֶר אִיז) בְּאֶרֶץ צִיָּה גו' (וְהַלְוַאי זָאל זַיְין) כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתִיךָ[כא].

ב) טִיפֶער דֶערְפוּן: דוּרְךְ אַ יְרִידָה גְדוֹלָה בְּרֶענְגְט זִיךְ אַרוֹיס דֶער טִיפֶערֶער תּוֹקֶף פוּן נְשָׁמָה, וָואס הָאט נִיט קֵיינֶע הַגְבָּלוֹת, וָואס מִצַּד דֶעם הָאט עֶר בְּכֹחַ [נִיט נָאר צוּ בְּלַיְיבְּן גַאנְץ אַז דֶער גָּלוּת פּוֹעֵל'ט נִיט קֵיין יְרִידָה אִין אִים, נָאר אַדְּרַבָּה] צוּ ווִירְקְן אוֹיף זַיְין אַרוּם אוּן אִים אוֹיפְהוֹיבְּן צוּ זַיְין דַּרְגָּא, בִּיז צוּ מְהַפֵּךְ זַיְין דֶעם חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת לְאוֹר.

אָבֶּער דִי צְווֵיי עִנְיָנִים זַיְינֶען נָאר אַן עִילּוּי וְיִתְרוֹן וָואס קוּמְט אִין דֶער נְשָׁמָה מִצַּד עַצְמָהּ, סְ'אִיז בְּלוֹיז וָואס אָט דֶער עִילּוּי (וָואס אִיז דָא אִין נְשָׁמָה) וֶוערְט אַנְטְפְּלֶעקְט דַּוְקָא דוּרְךְ דֶער עֲבוֹדָה אִין גָּלוּת.

עֶס קוּמְט אָבֶּער צוּ אִין דֶער נְשָׁמָה (מִצַּד אִיר עֲבוֹדָה אִין גָּלוּת) נָאךְ אַ הֶעכֶערֶער עִנְיָן:

ג) דוּרְךְ דֶעם וָואס מֶען מַאכְט אִיבֶּער דֶעם חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת לְאוֹר וֶוערְט אוֹיפְגֶעטָאן אִין דֶער נְשָׁמָה

24. **See the** *maamar* **entitled** *Tzidkas Pirzono* **in** *Toras Chayim, Shmos,* **(p. 323a ff.); the series of** *maamarim* **entitled** *Basi LeGani 5710,* **ch. 11.**

25. *Kesser Shem Tov,* **Addendum, sec. 52,** sec. 64, in the later printings, **and the sources mentioned there,**

26. *Tehillim* **63:2.**

27. The first advantage reflects how the soul is not affected by the darkness of exile. The second advantage demonstrates that not only can the soul withstand challenge, the soul can become a contributory influence, improving its surroundings. The ability to make such a change expresses the soul's unlimited power; it is not confined to a particular setting and can bring out positive energy in any situation.

which it does not inherently possess. To cite a parallel: a *baal teshuvah* possesses merits that come from the transformation of his **sins** into merits, a positive quality which **a *tzaddik*** who does not sin does not possess.[28]

אַ יִתְרוֹן וָואס אִיז נִיטָא אִין אִיר מִצַּד עַצְמָהּ - בִּדוּגְמַת הַבַּעַל תְּשׁוּבָה וָועלְכֶער הָאט אוֹיךְ זָכִיּוֹת וָועלְכֶע זַיְינֶען גֶעוָוארְן מִזְּדוֹנוֹת, מַה שֶׁאֵין כֵּן בַּא אַ צַדִּיק[כב].

Two Paths

On this basis, we can appreciate the difference between the paths of Divine service personified by **Menasheh and Ephraim. Both** brothers **are Yosef's children, i.e., they both reveal his** unique, individual **quality** which is expressed in the verse explaining his name:[29] **"May G-d grant me another[30] son."** As implied by that verse, Yosef's Divine service **involves generating an increase through Divine service in exile** (by **transforming the *sitra achra,* "the other side," into a son).[31] However, this service involves** the above mentioned **two levels:**[32]

a) **Menasheh – the powerful memory of one's father's home – the intense** tenacity **of the soul, which is revealed within Yosef through his Divine service in Egypt.**

b) **Ephraim – the** even **higher quality of light that is drawn down from** the transformation of **the darkness itself. "G-d made me fruitful in the land of my oppression."**

ו. דֶערְמִיט וֶועט מֶען פַּארְשְׁטֵיין דֶעם חִילּוּק צְוִוישְׁן מְנַשֶּׁה אוּן אֶפְרַיִם:

בֵּיידֶע זַיְינֶען קִינְדֶער פוּן יוֹסֵף, זֵיי בְּרֶענְגֶען אַרוֹיס זַיְין עִנְיָן - "יוֹסֵף" עַל שֵׁם "יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר"[כג], דָאס מֵיינְט דִי הוֹסָפָה וָואס וֶוערְט אוֹיפְגֶעטָאן דוּרְךְ דֶער עֲבוֹדָה אִין גָלוּת (מַאכְן פוּן "אַחֵר" - סִטְרָא אָחֳרָא - אַ "בֵּן"[כד]); נָאר אִין דֶעם גּוּפָא זַיְינֶען פַאראַן דִי צְוֵויי דַרְגוֹת[כה]:

"מְנַשֶּׁה" - דֶער תּוֹקֶף הַזִּכָּרוֹן פוּן "בֵּית אָבִי" (כַּנַּ"ל) - דֶער תּוֹקֶף הַנְּשָׁמָה וָואס אִיז נִתְגַּלֶּה גֶעוָוארְן בַּיי יוֹסֵף'ן דוּרְךְ זַיְין עֲבוֹדָה אִין מִצְרַיִם; "אֶפְרַיִם" וַוְייזְט אָבֶּער אוֹיפְן יִתְרוֹן הָאוֹר וָואס אִיז נִמְשָׁךְ גֶעוָוארְן "מִן הַחוֹשֶׁךְ" עַצְמוֹ - "הִפְרַנִי אֱלֹקִים (דַוְקָא) בְּאֶרֶץ עָנְיִי".

---

28. **A parallel also exists within** the Divine service of **every person:** Greater and more intense **yearning** reaching the level of **loving G-d "with all your might," is generated within the G-dly soul through** the transformation **of the animal soul** and the refocusing of its power of desire. **(see *Torah Or,* p. 39c-d; see also *Sefer HaArachim Chabad, erech Ahavas HaShem*,** Vol. 1, p. 492ff., which focuses on, **the advantage contributed by the animal soul, and the sources mentioned there which discuss this matter at length.)** Within this third quality itself, there are two levels: a) the reciprocal effect generated for the soul by its elevation of the sparks of evil to their source in *Tohu*, which transcends the immediate source of the holiness of *Tikkun*, b) an even higher level – the elevation the soul receives from carrying out its role in fulfilling G-d's desire for a dwelling in the lower realms. See *Likkutei Sichos,* Vol. 15, p. 245ff., translated above, p. 381ff, *et al.*

29. ***Bereishis* 30:24.**

30. *Achar,* the Hebrew word translated as "another," also has the connotation of one who is estranged.

31. ***Or HaTorah, Bereishis,* Vol. 1, p. 220a ff.; Vol. 2, p. 386a-b; *et al.***

32. **See the series of *maamarim* entitled *Yom Tov Shel Rosh HaShanah 5666* (p. 384), which explains that Yosef contains two dimensions: how he existed while connected with Yaakov, and** how he existed **when separated from his father, at which time he was most successful.**

Since the loftiest level is attained through the positive quality which is drawn down from the transformation **of darkness,**[33] **Ephraim is superior to Menasheh.**

און הֱיוֹת אַז דֶער הֶעכְסְטֶער עִילוּי אִיז דֶער יִתְרוֹן, וָואס וֶוערְט נִמְשָׁךְ מִן הַחוֹשֶׁךְ עַצְמוֹ - דֶערִיבֶּער אִיז אֶפְרַיִם הֶעכֶער פוּן מְנַשֶּׁה.

Born in a Strange Land

Based on the above, it is even more difficult to understand the connection of Menasheh to Yosef and of Ephraim to Yaakov. On the surface, the opposite appears to be true. Menasheh, who brings to mind "my father's home," seems to have a greater connection with Yaakov, while Ephraim, being "fruitful in the land of my oppression," appears to share a more direct connection with Yosef, the increase which comes about through the Divine service of "May G-d grant me another son," transforming the "other" into a son.[34]

This question can be resolved through the explanation of the verse:[9] **"And now the two sons born to you in the land of Egypt before I came to you in Egypt are mine. I will consider Ephraim and Menasheh as Reuven and Shimon." There is a difficulty in this verse.**[35] **On the surface, it would have been sufficient to say: "And now your two sons Ephraim and Menasheh are mine. I will consider Ephraim and Menasheh as Reuven and Shimon." Why** is it necessary for **the verse to add the phrase "born to you in the land of Egypt before I came to you in Egypt"?**

ז. לוֹיט דֶעם וֶוערְט אָבֶּער שְׁוֶוערֶער צוּ פַאַרְשְׁטֵיין דִי שַׁיְיכוּת פוּן מְנַשֶּׁה צוּ יוֹסֵף אוּן אֶפְרַיִם צוּ יַעֲקֹב. דִלְכְאוֹרָה, עַל פִּי הַנַ"ל הָאט גֶעדַארְפְט זַיְין פַארְקֶערט:

"מְנַשֶּׁה", וָואס קוּמְט דֶערְמָאנֶען אוֹיף "בֵּית אָבִי" (כַּנַ"ל) - דַארְף הָאבְּן מֶער שַׁיְיכוּת צוּ יַעֲקֹב'ן, אוּן אֶפְרַיִם - "הִפְרַנִי אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי" - דַארְף זַיְין שַׁיָיךְ צוּ יוֹסֵף'ן, צוּ דֶער הוֹסָפָה וָואס קוּמְט צוּ דוּרְךְ דֶער עֲבוֹדָה פוּן "יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר"[כה*]?

וֶועט מֶען דָאס פַארְשְׁטֵיין בְּהֶקְדֵם הַבִּיאוּר אִין פָּסוּק[ח] "וְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בֹּאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה לִי הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי" - וָואס דָא אִיז נִיט פַארְשְׁטַאנְדִיק[כו]:

לִכְאוֹרָה וָואלְט גֶעוֶוען גֶענוּג צוּ זָאגְן בְּקִיצוּר "וְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךָ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה לִי הֵם כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי". וָואס אִיז דִי אֲרִיכוּת אִין פָּסוּק "הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בֹּאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה"?

---

33. See *Likkutei Sichos,* Vol. 10, p. 163, translated below, p. 634ff., which explains that there are two interpretations of the phrase (*Koheles* 2:13): "the advantage (יתרון) of light over darkness." The first interpretation is straightforward. When light shines into darkness, its advantage over darkness is revealed, for the light dispels the darkness.

The second interpretation understands the word יתרון, translated before as "advantage," as meaning "higher quality." The higher quality of light comes about specifically from the transformation of darkness into light.

34. See *Or HaTorah, Neviim VeKesuvim,* Vol. 1, pp. 378-381.

35. See the commentary of Alshech and others on the verse, and the commentary of *Ramban* to *Bereishis* 48:15.

וְיֵשׁ לוֹמַר, אַז דָאס אִיז נִיט בְּלוֹיז אַ סִימָן וועֶלְכֶע פוּן דִי בְּנֵי יוֹסֵף גֵייעֶן אַרַיְין בְּמִנְיַן הַשְּׁבָטִים - נָאר דָאס אִיז (אוֹיךְ) אַ טַעַם וְהַסְבָּרָה, פַאַרְווָאס זֵיי זַיְינֶען שַׁיָּיךְ צוּ יַעֲקֹב'ן ("לִי הֵם"): מִצַּד דֶעם ווָאס זֵיי זַיְינֶען גֶעבָּארְן גֶעווָארְן צוּ יוֹסֵף'ן "בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם", אוּן דֶערְצוּ נָאךְ - "עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה", אִיז דֶערְפַאַר - "לִי הֵם".

It is possible to explain that the verse is doing more than mentioning which of Yosef's sons will be counted in the reckoning of the tribes. It is also providing a rationale and explanation as to why – "they are mine" – they are connected to Yaakov. "They are mine" because they were born to Yosef "in the land of Egypt," and moreover, they were born "before I came to you in Egypt."

בְּפַשְׁטוּת: דוּרְךְ דֶעם ווָאס חָאטשׁ זֵיי זַיְינֶען גֶעבָּארְן גֶעווָארְן אִין מִצְרַיִם אוּן זִיךְ אוֹיפְגֶעהָאדֶעווֶעט אִין אַ סְבִיבָה וואוּ יַעֲקֹב הָאט זִיךְ נִיט גֶעפוּנֶען, אוּן פוּנְדֶעסְטְווֶעגְן הָאבְּן זֵיי זִיךְ גֶעפִירְט ווִי יַעֲקֹב'ס אֵיינֶעקְלֶעךְ אִיז לִי הֵם - אִין דֶעם דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס דִי אֱמֶת'עֶ שְׁלֵימוּת פוּן יַעֲקֹב[לו].

The intent is that, **although they were born in Egypt and raised in an environment distant from Yaakov, they nevertheless conducted themselves as Yaakov's grandchildren.** This demonstrates that **"they are mine;"** they **express Yaakov's true perfection.**[36]

Heredity Over Environment

ח. עַל פִּי זֶה ווֶעט מֶען אוֹיךְ פַאַרְשְׁטֵיין פַאַרְווָאס אִין דֶעם עִנְיָן הָאט יַעֲקֹב מַקְדִּים גֶעווֶען אֶפְרַיִם'עֶן פַאַר מְנַשֶּׁה'ן (כַּנַּ"ל סְעִיף ב'):

Based on the above, we can explain why Yaakov mentioned Ephraim before Menasheh in this context:[37] **Menasheh reflects how the memory and connection to "my father's home" did not cease** entirely **(as explained above at great length).** Thus, **this mode of service does not truly reflect how** Yosef existed **"before I came to you in Egypt," for (the memory of) "my father's home" remains an ongoing** factor.

ווִיבַּאלְד אַז מְנַשֶּׁה ווַיְיזְט ווִי סְ'ווֶערְט נִיט נִפְסָק דֶער זִכָּרוֹן אוּן דִי שַׁיְיכוּת צוּ "בֵּית אָבִי" (כַּנַּ"ל בַּאֲרוּכָה), קוּמְט אוֹיס, אַז מִצַּד דֶעם אוֹפֶן הָעֲבוֹדָה אִיז נִיטָא דֶער אֱמֶת'עֶר מַצָּב פוּן "עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה" - ווַיְיל סְ'אִיז כְּסֵדֶר פַאַרַאן (דֶער זִכָּרוֹן פוּן) "בֵּית אָבִי";

In contrast, **it is** specifically **the Divine service of Ephraim which truly reflects the state of "before I came to you in Egypt."** In this mode of service, **the person lives in "the land of my oppression," and does not share an outward connection**

דֶער אֲמִיתִּית הַמַּצָּב פוּן "עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה" אִיז אִין אוֹפֶן הָעֲבוֹדָה פוּן אֶפְרַיִם, ווָאס בַּאווַיְיזְט אַז מְ'גֶעפִינְט זִיךְ "בְּאֶרֶץ עָנְיִי", עֶס זֶעט זִיךְ נִיט אָן (בְּחִיצוֹנִיוּת) זַיְין

36. For it is with regard to Yaakov specifically that it is said: "His bed (his progeny) is perfect." (*Vayikra Rabbah* 36:5, *Rashi's* commentary, *Bereishis* 47:31; see also *Pesachim* 56a, and other sources.)

37. See the section entitled "Two Truths."

with Yaakov ("my father's home"). Nevertheless, the person carries out his Divine service in a manner that makes it evident that he is Yaakov's grandchild.

פַארְבּוּנְד מִיט יַעֲקֹב ("בֵּית אָבִי") - אוּן פוּנְדֶעסְטְוֶועגְן אִיז עֶר עוֹבֵד עֲבוֹדָתוֹ בְּאוֹפֶן אַז עֶס אִיז אִין אִים נִיכָּר אַז עֶר אִיז יַעֲקֹב'ס אַן אֵיינִיקְל.

Seeing Mystic Truths Manifest

Chassidus* explains**[38] **that Yaakov is** identified with **"the attribute of truth which extends from one end to the other,"**[39] **from the highest to the lowest extreme. This motif is actually expressed by Yosef. The level of Yaakov (as he exists for himself) is in** the lofty realm of *Atzilus* where all existence is at one with G-d**, above the realms of *Beriah, Yetzirah*, and *Asiyah, where the created beings feel their individual identities. **It is Yosef who brings Yaakov's level (*Atzilus*) into these lower realms and, extending even into this material world (the lowest extreme).**

ט. עֶס אִיז מְבוֹאָר אִין חֲסִידוּת[כח], אַז יַעֲקֹב אִיז מִדַּת הָאֱמֶת וָואס אִיז מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה[כט], פוּן דֶעם קָצֶה הֲכִי עֶלְיוֹן בִּיז דֶעם קָצֶה הֲכִי תַּחְתּוֹן; אוּן בְּפּוֹעֵל פִּירְט זִיךְ דָאס אוֹיס דוּרְךְ יוֹסֵף'ן - וַוייְל יַעֲקֹב (מִצַּד עַצְמוֹ) אִיז מַדְרֵיגָתוֹ אִין אֲצִילוּת, הֶעכֶער פוּן עוֹלָמוֹת בְּיַ"ע, אוּן יוֹסֵף טְרָאגְט אַרָאפּ מַדְרֵיגַת יַעֲקֹב (אֲצִילוּת) אִין עוֹלָמוֹת בְּיַ"ע, בִּיז אִין עוֹלָם הַזֶּה הַתַּחְתּוֹן (קָצֶה הֲכִי תַּחְתּוֹן),

{This is the inner motivating factor as to why Yaakov's descent to Egypt came about through Yosef. Egypt (*Mitzrayim*) is identified with *meitzarim* ("boundaries" and "limitations"). Yosef draws Yaakov down into **the boundaries and limitations of the worlds of *Beriah, Yetzirah*, and *Asiyah*.}**

[וָואס דָאס אִיז דֶער טַעַם פְּנִימִי וָואס דוּרְךְ יוֹסֵף'ן אִיז גֶעוֶוען דִי יְרִידָה פוּן יַעֲקֹב'ן אִין מִצְרַיִם - מְצָרִים וּגְבוּלִים (עוֹלָמוֹת בְּיַ"ע)].

Similar concepts apply with regard to the other extreme: Through the transformation of darkness (of the worlds of *Beriah, Yetzirah*, and *Asiyah*) into light – transforming an "other" into a "son" – an even higher quality of light is brought out from the transformation of **darkness,** attaining a **level above *Atzilus* (Yaakov's own spiritual level).**[40]

אוּן אַזוֹי אוֹיךְ בַּנוֹגֵעַ דֶעם קָצֶה הָעֶלְיוֹן: דַּוְקָא דוּרְךְ אִתְהַפְּכָא חֲשׁוֹכָא (פוּן עוֹלָמוֹת בְּיַ"ע) לִנְהוֹרָא - "יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר" - ווֶערְט דֶער יִתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ, הֶעכֶער פוּן אֲצִילוּת (מַדְרֵיגַת יַעֲקֹב מִצַּד עַצְמוֹ)[ל].

---

38. *Biurei HaZohar* (of the Mitteler Rebbe), p. 29c ff.; and from the *Tzemach Tzedek*, p. 168ff.; *Or HaTorah, Bereishis,* Vol. 2, the *maamar* entitled *Ben Poras*, and its explanation (p. 385b ff.; Vol. 6, p. 1147b ff.) and also *Or HaTorah, Bereishis,* Vol. 5, p. 993b ff., Vol. 6, p. 1122b ff.

39. *Zohar,* Vol. II 2, p. 175b; *Tanya*, the conclusion of ch. 13.

40. See the extensive explanation in the *maamar* entitled *Ben Poras* cited above; see also *Or HaTorah, Bereishis,* Vol. 2, p. 354a; Vol. 6, p. 1123a.

As explained in those sources, Yaakov, represents the middle vector, which is sourced in *pnimiyus hakesser*, the inner dimension of *kessef*, in which is vested the *Ein Sof*, G-d's infinity.

Yosef as the extension of Yaakov taps this infinite dimension and enables the Divine light to make a transition to levels below the realm of *Atzilus*. Indeed, he draws

This also explains[41] **why the seventeen years that Yaakov spent in Egypt were his best years,** as implied by the verse:[42] **"And Yaakov lived in the land of Egypt seventeen years;"** it was there that Yaakov *lived* in the fullest sense.[43] **Through the descent into Egypt, he achieved his personal fulfillment.** His inner virtue was given consummate expression, showing that it **extended from the highest extreme to the lowest.**

דֶערְמִיט אִיז מֶען אוֹיךְ מְבָאֵר[לא] פַארְוואָס דִי זִיבֶּעצְן יָאר וואָס יַעֲקֹב אִיז גֶעווען אִין מִצְרַיִם זַיְינֶען גֶעוועֶן זַיְינֶע בֶּעסְטֶע יָארְן - "וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה"[לב]. ווַיְיל דַוְקָא דוּרְךְ דֶער יְרִידָה אִין מִצְרַיִם אִיז עֶר צוּגֶעקוּמֶען צוּ זַיְין שְׁלֵימוּת, מַבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה (הֲכִי עֶלְיוֹן) אֶל הַקָּצֶה (הֲכִי תַּחְתּוֹן).

When Did the Jews Enter Egypt?

Since Ephraim and Menasheh replace Yosef in the reckoning of the tribes, it can be concluded that they reflect "the posterity of Yaakov, Yosef."[44] **They manifested Yaakov's qualities in the land of Egypt and, in doing so, contributed a dimension beyond that of Yosef himself.**

יוד. ווִיבַּאלְד אַז אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה פַארְנֶעמֶען מְקוֹם יוֹסֵף אִין מִנְיַן הַשְּׁבָטִים - אִיז פַארְשְׁטַאנְדִיק, אַז זֵיי זַיְינֶען אַ "מֵעֵין" פוּן "(תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב) יוֹסֵף"[לג], אוֹיףְ צוּ אַרָאפְּטְרָאגְן עִנְיָנֵי יַעֲקֹב אִין אֶרֶץ מִצְרַיִם - אוּן אִין דֶעם אִיז דָא אִין זֵיי אַן אוֹיפְטוּ לְגַבֵּי יוֹסֵף:

By descending into Egypt (in the analogue, descending from the world of *Atzilus* into **the worlds of** ***Beriah, Yetzirah,*** **and** ***Asiyah***), **Yosef brings** ***Atzilus*****, Yaakov's level, into overt revelation even** in those realms. **Since through** Yosef's **Divine service, Yaakov's influence – which is above Egypt (i.e.,** ***Beriah, Yetzirah,*** **and** ***Asiyah***)[45] **– shines overtly; from the very outset, there is no possibility for the darkness of Egypt** to truly **conceal** G-dliness. **On the contrary, Yosef becomes the ruler of Egypt.**

בַּיי יוֹסֵף'ן, אוֹיךְ ווִי עֶר קוּמְט אַרָאפּ אִין מִצְרַיִם (עוֹלָמוֹת בְּיַ"ע), אִיז מֵאִיר מַדְרֵיגַת יַעֲקֹב - אֲצִילוּת - בְּגִילוּי. אוּן ווִיבַּאלְד אַז אִין זַיְין עֲבוֹדָה לַיְיכְט בְּגִילוּי דִי הַשְׁפָּעָה פוּן יַעֲקֹב, וואָס אִיז הֶעכֶער פוּן מִצְרַיִם (בְּיַ"ע)[לד], כַּנַ"ל - אִיז מִלְכַתְּחִלָּה נִיטָא קֵיין אָרְט אוֹיפְן הֶעלֵם וְהֶסְתֵּר פוּן מִצְרַיִם, אַדְּרַבָּה - עֶר אִיז שׁוֹלֵט אוֹיף מִצְרַיִם;

---

it down to Egypt, the lowest levels of existence.

41. **See** ***Biurei HaZohar, loc. cit., Or HaTorah, Bereishis,*** **Vols. 5 and 6,** ***loc. cit.***

42. ***Bereishis*** **47:28.**

43. **See the commentary of the** ***Baal HaTurim*** **and others to the above verse. Note the teaching of the Alter Rebbe** explaining their statements (***Hayom Yom,*** **p. 12,** entry of 18 Teves, **clarified at length in** ***Likkutei Sichos,*** **Vol. 10, p. 160ff.,** translated above, page 627ff.). **See also** ***Zohar,*** **Vol. I, p. 216b.**

44. ***Bereishis*** **37:2. See the extensive** explanation in **the sources cited in footnote 38. See also the passage from** ***Or HaTorah, Neviim VeKeuvim,*** **cited in footnote 34, sec. 1, with regard to Ephraim.**

As explained in those sources, Yosef's Divine service involved extending the revelation of Yaakov's bond with G-dliness into the worlds of *Beriah, Yetzirah,* and *Asiyah*, the realms of existence characterized by feelings of *yeshus,* independent existence.

45. **See the sources in** ***Biurei HaZohar*** **and** ***Or HaTorah*** **cited in footnote 38,** ***et al.,*** **which explain that the task of refinement achieved by Yosef involves "ele**vating **the dimensions of** ***Beriah*** **to** ***Atzilus,*** **until they are actually on the level of** ***Atzilus.***"

Thus, Yosef's Divine service does not involve a genuine descent (and involvement with) the darkness of Egypt (the lowest extreme). Because of Yosef's spiritual power, he did not have to contend with Egypt's **darkness as it present opposition to the light of holiness.**

קוּמְט אוֹיס, אַז מִצַּד עֲבוֹדַת יוֹסֵף אִיז נָאךְ נִיט גֶעוֶוען דִי אֱמֶת'עֶ יְרִידָה (אוּן דִי עֲבוֹדָה) אִין דֶעם חוֹשֶׁךְ פוּן מִצְרַיִם מַמָּשׁ [קָצֶה הֲכִי תַּחְתּוֹן] - וִוי דֶער חוֹשֶׁךְ אִיז אַ מְנַגֵּד צוּם אוֹר הַקְּדוּשָּׁה,

{**This** concept **is** reflected in the events **which actually transpired. As long as Yosef was alive, there could not be any harsh decrees against the Jewish people; it was as if they had yet to descend into Egypt. It was only when Yosef died** that the descent became distinct; **"On that day, it was as if** the Jews **entered Egypt."**[46]}

[עַל דֶּרֶךְ וִוי עֶס אִיז גֶעוֶוען אִין פַּשְׁטוּת, אַז כָּל זְמַן יוֹסֵף הָאט גֶעלֶעבְּט הָאט נִיט גֶעקֶענְט זַיְין קֵיין גְזֵירוֹת אוֹיף אִידְן, סְ'אִיז כְּאִלוּ וִוי מְ'אִיז נָאךְ נִיט אַרָאפּ אִין מִצְרַיִם; עֶרְשְׁט וֶוען "מֵת יוֹסֵף" אִיז "כְּאִלוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם נִכְנְסוּ לְמִצְרַיִם"[לד*];

It is only through Ephraim and Menasheh, **"the two sons born to you in the land of Egypt *before* I came to you in Egypt," – i.e., Divine service in a place where Yaakov's** influence **is not openly visible,** a level **where the darkness of Egypt can conceal and oppose holiness – that Yaakov's** quality **achieves consummate expression.** Their Divine service demonstrates how Yaakov's virtue was given consummate expression, showing that it **extended from the highest extreme to the lowest.**[47]

דַּוְקָא דוּרְךְ "שְׁנֵי בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה" - דִי עֲבוֹדָה אִין אַן אָרְט ווּאוּ עֶס זֶעט זִיךְ נִיט אָן (מַדְרֵיגַת) יַעֲקֹב, אִין דֶעם חוֹשֶׁךְ פוּן מִצְרַיִם וָואס אִיז מַעְלִים וּמַסְתִּיר וּמְנַגֵּד צוּ קְדוּשָּׁה - טוּט זִיךְ אוֹיף דִי שְׁלֵימוּת פוּן יַעֲקֹב, שֶׁמַּבְרִיחַ מִן הַקָּצֶה (הֲכִי עֶלְיוֹן) אֶל הַקָּצֶה (הֲכִי תַּחְתּוֹן)[לה].

Three Paths in the Night

The three levels described above:

a) **that of Yaakov, who transcends** any connection to **Egypt by virtue of his innate** spiritual level,

b) **that of Yosef, who illuminates Egypt with the influence of Yaakov, and**

יא. דִי דְרַיי אוֹפַנִּים הַנַּ"ל - (א) יַעֲקֹב, וָואס מִצַּד עַצְמוֹ אִיז עֶר הֶעכֶער פוּן מִצְרַיִם, (ב) יוֹסֵף, וָואס בַּאלַייכְט מִצְרַיִם מִיט דֶער הַשְׁפָּעָה פוּן יַעֲקֹב; (ג) בְּנֵי

46. *Shmos Rabbah* 1:4; *Midrash Tanchuma, Shmos*, sec. 3. See the explanation of this concept at length in *Likkutei Sichos,* Vol. 6, p. 31ff.

47. See a somewhat similar concept, explained in *Likkutei Sichos,* Vol. 10, (p. 164, note 32, translated above, page 657), clarifying the advantage of the Divine service of Yaakov's other sons – {whose spiritual level is in the realms of *Beriah, Yetzirah,* and *Asiyah* and whose Divine service involves the refinement of the world of separation (see the sources mentioned in footnote 45)} – over Yosef. See also *Pelach HaRimon, Parshas Vayechi,* (p. 121a) which explains that (also) the fact that Yaakov's sons illumine the realm of *Beriah* is because their source derives from Yaakov's potential, for he possesses the capacity to extend from the highest extreme to the lowest extreme.

c) that of Yosef's sons, who relate to the darkness of Egypt, as it exists within its own frame of reference,

reflect the three positive qualities (enumerated previously)[48] that are accomplished through the descent into exile.

The first quality – that, because of the soul's inherent spiritual power, the exile cannot bring about a descent for the soul (but the darkness of exile itself is not transformed) – reflects a spiritual level that is entirely transcendent, **above** all connection to **exile. It is as if the two are discrete** realms,[49] **like Yaakov himself,[50] whose own level was too lofty to descend to** the mindset of Egypt.[51]

The second quality expresses **the strength of the soul,** that it is so powerful that **nothing can oppose it, and thus even the darkness of exile is transformed into light. This parallels the Divine service of Yosef,[52] who draws down the level of Yaakov into Egypt. Thus, the transformation of darkness to light comes about because of the revelation of *Atzilus*** (Yaakov)[53] **in *Beriah, Yetzirah,* and *Asiyah*** (Egypt).

יוֹסֵף, וָואס דֶערְלַאנְגֶען אִין דֶעם חוֹשֶׁךְ פוּן מִצְרַיִם ווִי עֶר אִיז מִצַּד עַצְמוֹ - זַיְינֶען מַתְאִים, בִּכְלָלוּת, צוּ דִי דְרַיי עִנְיָנִים הַנַּ"ל (סְעִיף ה') אִין דֶעם יִתְרוֹן וָואס וֶוערְט אוֹיפְגֶעטָאן דוּרְךְ דֶער יְרִידָה אִין גָלוּת:

אִין דֶעם עֶרְשְׁטְן עִנְיָן - אַז מִצַּד דֶעם תּוֹקֶף הַנְּשָׁמָה שֶׁלְּמַעְלָה קֶען דֶער גָלוּת נִיט פּוֹעֵל'ן קֵיין יְרִידָה אִין דֶער נְשָׁמָה (אָבֶּער עֶס וֶוערְט נִיט אִיבֶּערְגֶעמַאכְט דֶער חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת גּוּפָא) - קוּמְט אוֹיס, אַז סְ'אִיז כְּאִלּוּ ווִי מֶען בְּלַייְבְּט בְּהַבְדָּלָה, הֶעכֶער פוּן גָלוּת [בְּדוּגְמָא צוּ יַעֲקֹב'ן[לו], וָואס מִצַּד עַצְמוֹ אִיז עֶר הֶעכֶער פוּן יוֹרֵד זַיְין אִין מִצְרַיִם[לז]];

דֶער צְווֵייטֶער עִנְיָן - אַז לְגַבֵּי דֶעם תּוֹקֶף הַנְּשָׁמָה אִיז נִיט שַׁיָּיךְ קֵיין מְנַגֵּד וּבְמֵילָא וֶוערְט אוֹיךְ דֶער חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת נֶהְפָּךְ לְאוֹר - אִיז בְּדוּגְמָא צוּ עֲבוֹדַת יוֹסֵף[לח], וָואס טְרָאגְט אַרָאפּ מַדְרֵיגַת יַעֲקֹב אִין מִצְרַיִם, אוּן דִי אִתְהַפְּכָא חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא וֶוערְט מִצַּד דֶעם גִּילּוּי פוּן אֲצִילוּת (יַעֲקֹב)[לט] אִין בְּיַ"ע (מִצְרַיִם).

48. See the section entitled "So Darkness Shines."

49. The two are not entirely separate, for the person is actually living in exile, but his spiritual level and Divine service are above the exile and he is not affected by it at all. We can see somewhat of a parallel to this in our own time: a person who lives in a cloistered Torah community without extensive contact with the outside world.

50. See *Or HaTorah, Bereishis,* Vol. 2, the explanation to the *maamar* entitled *Ben Poras* (p. 388b ff., Vol. 6, 1147b ff.) which identifies Yaakov with the first revelations of the *kav,* the vector of Divine light that shines after the initial *tzimtzum,* **which is above the** task of **refinement carried out in *Beriah, Yetzirah,* and *Asiyah.* (See also *ibid.,* p. 1148a.)**

51. Therefore even as Yaakov descended to Egypt, he remained above the darkness of Egypt. Yaakov nevertheless derived a positive advantage through his descent into Egypt that raised him **above his previous level. Specifically through** this descent, which demonstrated how **light retains its power even in a place of darkness, is brought out the higher quality of light (that it has the potential to illuminate even a place of darkness). See *Likkutei Sichos,* Vol. 10, p. 163 (translated above, p. 627ff.).**

52. See the *maamarim* from *Or HaTorah* cited in footnote 50, which explain that Yosef is the final point of the *kav* which brings about refinement in the realms of *Beriah, Yetzirah,* and *Asiyah* (as reflected in the interpretation of the verse "May G-d grant me another son").

53. This reflects the difference between the transformation of darkness into light brought about because of the light, and the transformation of the darkness itself. (See the series of *maamarim* entitled *BeShaah Shehikdimu 5672,* Vol. 3, p. 1325ff. and *Likkutei Sichos,* Vol. 9, p. 63ff.)

The third level reflects how **the higher quality of light which is drawn down through the** transformation of **darkness itself is achieved (primarily)**[54] **through Divine service performed while in the midst of the darkness of Egypt – i.e., when Yaakov's influence is not apparent.**[53] This Divine service is performed by **"your sons born to you in the land of Egypt *before* I came to you."**

אוּן דֶער יִתְרוֹן הָאוֹר וָואס וֶוערְט נִמְשָׁךְ פוּן דֶעם חוֹשֶׁךְ גּוּפָא - וֶוערְט אוֹיפְגֶעטָאן (בְּעִיקָר[מ]) דוּרְךְ דֶער עֲבוֹדָה אִין דֶעם חוֹשֶׁךְ פוּן מִצְרַיִם וואוּ עֶס זֶעט זִיךְ נִיט אָן דִי הַשְׁפָּעָה פוּן יַעֲקֹב[לט] - "בָּנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בּוֹאִי אֵלֶיךָ גו'".

Tracing the Links

Based on the above, we can appreciate the connection between Menasheh and Yosef (which caused him to be Yosef's firstborn), and the bond Ephraim shares with Yaakov.[55] **The** Divine service **of Menasheh focuses on revealing the remembrance of "my father's home"** (and through this **memory** engenders **the capacity to transform the darkness of Egypt). This resembles**[56] **the Divine service of Yosef that draws down (into revelation) the influence of Yaakov into** the realms of ***Beriah, Yetzirah*****, and *Asiyah*, and through this, brings about the transformation** of these lower realms.

יב. עַל פִּי כָּל הַנַּ"ל וֶועט מֶען פַארְשְׁטֵיין דִי שַׁיְיכוּת פוּן מְנַשֶּׁה צוּ יוֹסֵף (וָואס דֶערְפַאר אִיז עֶר בְּכוֹר יוֹסֵף), אוּן אֶפְרַיִם צוּ יַעֲקֹב[מ*]:

וִויבַּאלְד אַז עִנְיָנוֹ שֶׁל מְנַשֶּׁה אִיז צוּ מְגַלֶּה זַיְין דֶעם זִכָּרוֹן פוּן "בֵּית אָבִי" (אוּן דוּרְךְ דֶעם אִיז עֶר מְהַפֵּךְ דֶעם חוֹשֶׁךְ פוּן מִצְרַיִם) - אִיז דָאס בְּדוּגְמַת[מא] עֲבוֹדַת יוֹסֵף וָואס טְרָאגְט אַרָאפּ (בְּגִילוּי) עִנְיָנֵי יַעֲקֹב אִין בְּיַ"ע אוּן דוּרְכְדֶעם וֶוערְט דִי אִתְהַפְּכָא.

However, the consummate expression of Yaakov's spiritual potential **comes when the higher quality of light is revealed from the darkness itself. This is accomplished by Ephraim,**[57] for his Divine service reflects how **"G-d made me fruitful in the land of my oppression."**

דִי שְׁלֵימוּת פוּן יַעֲקֹב אִיז אָבֶּער דַוְקָא אִין דֶעם יִתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחוֹשֶׁךְ עַצְמוֹ וָואס וֶוערְט אוֹיפְגֶעטָאן דוּרְךְ אֶפְרַיִם[מא*] - "הִפְרַנִי אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי".

---

54. Even when the darkness is transformed because of the light, i.e., the second level, **a higher quality of light is brought out because of the darkness. Nevertheless, the true concept of this advantage (stemming from the ultimate source of the darkness) comes about when the darkness is transformed on its own initiative, as explained in the series of** ***maamarim*** **entitled** ***BeShaah Shehikdimu 5672, loc. cit.*** (which **explains that the attributes of** ***gevurah*** **can be sweetened** and transformed **only in their source).**

55. See the passage from the ***Noam Elimelech*** **cited in footnote 16 above.**

56. Although Menasheh's Divine service resembles Yosef's, **it is not entirely the same. For Yaakov's spiritual qualities shone openly for Yosef, while Menasheh possesses only a remembrance of "his father's house."** (Moreover, that remembrance was only second-hand, dependent on Yosef, **for as reflected in the actual chronology,** Menasheh **was born "before** Yaakov **came to ... Egypt."**)

57. Some explanation is necessary regarding the above (and the statements in the section entitled "Heredity over Environment?"

On an Individual Level

As a collective, **Jews are referred to by the name Yosef, as it is written:[58] "He leads Yosef like sheep." From this, we can appreciate that every Jew must express himself in both thrusts of Divine service: that of Menasheh and that of Ephraim.[59]**

A Jew must begin with wishing and yearning to be in "his father's home," to find himself in an environment loftier than exile. His descent into a world where G-dliness is concealed (in order to refine the exile) must be, to borrow our Sages' wording,[60] **"compelled** by G-d's **decree,"** against his will. **Consequently, as soon as he completes his mission in the place of exile to which Divine Providence directed him, he hurries back, immediately returning to a place where he can devote himself entirely to matters of holiness, Torah, and Divine service.[61]**

Nevertheless, throughout the time a person is involved in his or her mission in exile, one must know that he cannot remain content with the Divine service of Menasheh. He cannot satisfy himself with the knowledge **that he does not forget his father's home and is not influenced by his environment.**

יג. אִידְן וֶוערְן אָנְגֶערוּפְן עַל שֵׁם יוֹסֵף - נוֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף[מב]. אִיז דֶערְפוּן מוּבָן, אַז בַּיי יֶעדֶער אִידְן דַארְפְן זַיְין בֵּיידֶע עֲבוֹדוֹת, סַיי פוּן מְנַשֶּׁה סַיי פוּן אֶפְרַיִם[מג]:

צוּם אַלֶעם עֶרְשְׁטְן דַארְף זִיךְ אַ אִיד ווִינְטשְׁן אוּן גְלוּסְטְן צוּ זַיְין אִין "בֵּית אָבִי" - צוּ זַיְין אִין אַ מַצָּב וָואס אִיז הֶעכֶער פוּן גָלוּת; זַיְין אַרָאפְּנִידֶערְן אִין הֶעְלֵם הָעוֹלָם (בִּכְדֵי צוּ מְבָרֵר זַיְין דֶעם גָלוּת) דַארְף זַיְין וַוייל "אָנוּס עַל פִּי הַדִּבּוּר"[מד]; וּבְמֵילָא, ווִי נָאר עֶר עֶנְדִיקְט זַיְין שְׁלִיחוּת אִין דֶעם גָלוּת אָרְט וואוּ דִי הַשְׁגָּחָה עֶלְיוֹנָה הָאט אִים גֶעשִׁיקְט - "אַנְטְלוֹיפְט" עֶר גְלַיְיךְ אִין אַן אָרְט וואוּ עֶר קֶען זִיךְ אָפְּגֶעבְּן אִינְגַאנְצְן נָאר מִיט עִנְיָנֵי קְדוּשָׁה, תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה[מה].

לְאִידָךְ דַארְף מֶען אָבֶּער ווִיסְן, אַז כָּל זְמַן עֶר אִיז אִין זַיְין שְׁלִיחוּת אִין גָלוּת, טָאר עֶר זִיךְ נִיט בַּאנוּגֶענֶען מִיט דֶער עֲבוֹדָה פוּן מְנַשֶּׁה - צוּ בַּאווָארֶענֶען (נָאר) זִיךְ אַז עֶר זָאל נִיט פַארְגֶעסְן "בֵּית אָבִי" אוּן נִיט בַּאווִירְקְט וֶוערְן פוּן דֶער סְבִיבָה -

---

and in footnote 47), for the passage from *Or HaTorah, Yirmeyahu* cited in footnote 34, sec. 1, 8), states that like Yosef, Ephraim's spiritual level is in *Atzilus*, above that of Yaakov's other sons (whose spiritual levels were of *Beriah, Yetzirah,* and *Asiyah*).

58. *Tehillim* 80:2; see the commentaries of *Rashi* and *Metzudos David* **to the verse.** See pp. 559ff., 618, for further explanation of this concept.

59. As reflected in the blessing that Yaakov gave Ephraim and Menasheh *(Bereishis* 48:20*):* **"Through you, Israel** – every single member of our people – **shall be blessed.... May G-d make you as Ephraim and Menasheh."**

60. Cf. the Pesach *Haggadah;* **see also** *Shabbos* **89b.** See also *Likkutei Sichos,* Vol. 4, p. 1219.

As explained in *Sichas Lag BaOmer,* 5738, *et al.*, this does not conflict with the concept that the service of Ephraim (stated further in the text) is to be carried out with happiness.

61. This directive is reflected by Mordechai's departure from Persia – **where he served as second to the king – and ascent to *Eretz Yisrael* (*Ezra* 2:2). See *Sichas Motzo'ei Shabbos Shemini,* 5738, where this is explained at length.**

This alone is not sufficient. **Such Divine service serves only as a preparation for** the consummation of **the ultimate intent: "that G-d make me fruitful in the land of my oppression,"[62] illuminating the darkness of exile with "the lamp of *mitzvah* and the light of Torah,"[63] until that darkness is transformed into light,** and **"The night will shine as the day."[64]**

דִי עֲבוֹדָה אִיז אַ הֲכָנָה צוּם תַּכְלִית הַמְכֻוָּן, אַז עֶס זָאל זַיְין "הִפְרַנִי אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי"[מו] - בַּאלַייכְטְן דֶעם חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת מִיט נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר, בִּיז צוּ מְהַפֵּךְ זַיְין דֶעם חוֹשֶׁךְ הַגָּלוּת לְאוֹר, וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר[מז].

(משיחת ש"פ ויחי תש"ל)

---

62. **It is noteworthy that,** at times, **the** entire **Jewish people are referred to as Ephraim (*Yirmeyahu* 31:19, *et al.*), but never as Menasheh (*Ramban,* commentary to *Bereishis* 48:16).**

63. Cf. *Mishlei* 6:23.

64. ***Tehillim* 139:12. The intent is that the darkness will shine on its own. (See *Sefer HaArachim Chabad,* vol. 2, *Erech or biyachas lichoshech,*p. 597, and the sources mentioned there; see also the series of *maamarim* entitled *BeShaah Shehikdimu 5672,* Vol. 3, p. 1346.)**

א) פרשתנו מח, יג־כ.
ב) ראה פרשתנו מט, ג: ראובן בכורי אתה גו' יתר שאת ויתר עז. ובדרשות רז"ל על הפסוק.
ג) עד שיעקב לא היה יכול לברך את מנשה שיגדל מאפרים, כי בשרש, אפרים קודם למנשה (לקוטי תורה ראה יט, א. ד"ה כה תברכו הב' תרכ"ו. ובכמה מקומות).
ד) וצריך עיון מויצא (לא, לב) ובפירוש רש"י שם.
ה) בלשון התניא (רפי"ז): והתורה היא נצחית. וראה לקו"ש ח"ה ע' 240 ואילך, ושם נסמן.
ה*) זהר ח"ג נג, ב.
ו) ועל פי זה יומתק שבברכת יעקב ליוסף "המלאך גו' יברך את הנערים גו'" (מח, טו־טז) (בלשון רש"י שם. וראה משכיל לדוד שם) - מנשה קודם לאפרים - אף שזה היה לאחרי ש"שכל את ידיו" (שם, יד).
ז) ראה שער המצות (להאריז"ל) פ' יתרו. לקוטי תורה פ' וירא.
ח) פרשתנו מח, ה.
ט) להעיר מרש"י פרשתנו (מח, א), דאפרים היה רגיל לפני יעקב בתלמוד. וראה ויקרא רבה פ"ב, ג.
י) ראה אלשיך על הפסוק. מדרש הגדול. וראה בראשית רבה פ"ו, ד. פסיקתא רבתי רפ"ג.
יא) מקץ מא, נא.
יב) שם, נב.
יג) רש"י וישלח לב, לג. - על פי זה מתורץ העדר פרש"י ב"נשני" (מה שאין כן הראב"ע, הרשב"ם וכו'). וכן לא ב"הפרני" שמובן מפרש"י תולדות כו, כב.
יד) על פי זה מובן הטעם לנתינת שם "מנשה" - על שם שנשהו כל בית אביו (כקושיית האלשיך על הפסוק).
טו) להעיר מנועם אלימלך פרשתנו מח, יג.
טז) להעיר מרש"י תולדות כה, כו.
יז) ראה במקומות שציינו בהערה י, דאפרים הוא כראובן ומנשה כשמעון, ובתורה אור (ריש פרשתנו) דראובן - חסד, ושמעון - גבורה.
יח) היינו כמו שהוא בשרש - ראה בהנסמן לעיל הערה ג.
יט) וכן מצד האדם. דאף שבהעבודה בפועל מנשה קודם (כנ"ל) - הנה בההכנה להעבודה אפרים קודם. כי קודם שיורד בגלות צריכה להיות הידיעה שהירידה היא צורך עליה, ורק על ידי זה גם התחלת העבודה (סור מרע - שלא ישכח "בית אבי") תהיה כדבעי.
כ) ראה תורת חיים שמות ד"ה צדקת פרזונו (שכג, א ואילך). המשך באתי לגני השי"ת פי"א.
כא) תהלים סג, ב. תורת הבעש"ט - כתר שם טוב הוספות סי' נב. ושם נסמן.
כב) ודוגמתו בכל אדם: נרוצה ובכל מאדך שנעשה בנפש האלקית על ידי נפש הבהמית (תורה אור לט, ג־ד. וראה בארוכה ספר הערכים־חב"ד ערך אהבת ה' - ההוספה שבה על ידי נפש הבהמית, ושם נסמן).
כג) ויצא ל, כד.
כד) אור התורה על הפסוק. פרשתנו שפו, א־ב. ובכמה מקומות.
כה) להעיר מהמשך תרס"ו (ע' שפד) שביוסף יש ב' ענינים: כמו שהיה אצל יעקב כו', וכאשר נתרחק מאביו כו' שאז דוקא הצליח ביותר.
כה*) וראה אור התורה ירמי' ע' שעח־שפא.
כו) ראה גם אלשיך ועוד על הפסוק. רמב"ן מח, טו.
כז) דיעקב (דוקא) מטתו שלימה (ויקרא רבה פל"ו, ה. פירוש רש"י פרשתנו מח, לא. וראה פסחים נו, א. ועוד).
כח) ביאורי הזהר (לאדמו"ר האמצעי) כט, ג ואילך. להצמח־צדק ע' קסח ואילך. אור התורה פרשתנו ד"ה בן פורת וביאורו (שפה, ב ואילך. כרך ו' - תתשמז, ב ואילך). שם (כרך ה') תתקצג, ב ואילך. (כרך ו') תתשכב, ב ואילך.
כט) זהר ח"ב קעה, ריש ע"ב. תניא ספי"ג.

ל) ראה בארוכה אור התורה ד"ה בן פורת שם. ולהעיר גם כן מאור התורה שם שנד, סע"א. כרך ו' תתשכג, סע"א.

לא) ביאורי הזהר שם. אור התורה (כרך ה' וכרך ו') שם.

לב) ריש פרשתנו. בעל הטורים (ועוד) על הפסוק. תורת אדמו"ר הזקן (היום יום ע' יב. נתבאר בארוכה בלקו"ש ח"י ע' 160 ואילך). וראה גם זהר פרשתנו רטז, ב.

לג) וישב לז, ב. ראה בארוכה במקומות שצויינו בהערה כח. וראה אור התורה ירמי' שם (סק"א) בנוגע לאפרים.

לד) ראה בארוכה בביאורי הזהר ואור התורה שצויינו בהערה כח (ועוד) - שהבירור דיוסף הוא "להעלות מבריאה לאצילות להיות בבחינת אצילות ממש".

לד*) שמות רבה פ"א, ד. תנחומא שמות ג. וראה בארוכה בכ"ז - לקו"ש ח"ו ע' 31 ואילך.

לה) ראה על דרך זה לקו"ש ח"י (ע' 164 הערה 32) - במעלת השבטים [שהם בבי"ע, ועבודתם בירור מעולם הפירוד כו' - ראה בהנסמן בהערה לד] לגבי יוסף, עיין שם. ולהעיר גם כן מפלח הרמון פרשתנו (קכא, סע"א), ד(גם) זה שהשבטים מאירים בבריאה הוא מצד שרשם מבחינת יעקב שבכחו להבריח מן הקצה אל הקצה כו'.

לו) ראה אור התורה ביאור לד"ה בן פורת (שפח, ב ואילך. (כרך ו') תתשמז, ב ואילך), שיעקב הוא ראשית הקו, למעלה מבירורים דבי"ע (ראה שם תתשמח, א),

לז) ולכן (גם) בירידתו למצרים נשאר למעלה מן החושך דמצרים.
אלא שמכל מקום יש בזה יתרון לגבי מדריגתו קודם שירד למצרים - כי דוקא על ידי זה שגם במקום החושך נשאר האור בתקפו, ניכר בזה יתרון האור (שביכלתו להאיר גם במקום החושך) - ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 163.

לח) ראה אור התורה שבהערה לו, שיוסף הוא סיום הקו, שעל ידו הם הבירורים דבי"ע (יוסף גו' בן אחר).

לט) כהחילוק דהפיכת החושך מצד אור והפיכת החושך מצד עצמו (המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכה ואילך. וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 63 ואילך).

מ) גם כשהפיכת החושך היא מצד אור, נעשה יתרון בהאור מן החושך עצמו - אבל אמיתית יתרון זה (מצד אמיתית שורש החושך) הוא כאשר הפיכת החושך היא מצד עצמו, כמובן מהמבואר בהמשך תער"ב שם (בענין אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן דוקא, עיין שם).

מ*) להעיר גם כן מנועם אלימלך (צויין לעיל הערה טו).

מא) אבל לא ממש, כי ביוסף האיר בחינת יעקב בגילוי, מה שאין כן במנשה שהיה רק זכרון כו' של "בית אבי" (כפשטות הענינים, שנולד "עד בואי אליך מצרימה").

מא*) וצריך עיון קצת (וכן בהמבואר לעיל סעיף ח' ובהערה לה) מהאור התורה ירמי' שם (סק"א, ח) - שאפרים הוא מאצילות כמו יוסף, למעלה מן השבטים (שהם בבי"ע).

מב) תהלים פ, ב. רש"י ומצודת דוד שם.

מג) ולהעיר מברכת יעקב - "בך יברך (כל אחד ואחד מ)ישראל גו' ישימך אלקים כאפרים וכמנשה" (פרשתנו מח, כ).

מד) הגדה של פסח. וראה שבת פט, ב. - ואין מזה סתירה לזה שהעבודה דאפרים (דלקמן בפנים) צריכה להיות מתוך שמחה, כמו שנתבאר בשיחת ל"ג בעומר תשל"ח. ועוד.

מה) ראה בארוכה שיחת מוצאי ש"פ שמיני תשל"ח, שזוהי ההוראה ממרדכי שעלה לארץ ישראל (עזרא ב, ב) אף שהיה משנה למלך כו', עיין שם באורך.

מו) להעיר דבני ישראל נקראו על שם אפרים (ירמי' לא, יט. ועוד) ולא על שם מנשה (רמב"ן פרשתנו מח, טז).

מז) תהלים קלט, יב - והיינו שהחושך יאיר מצד עצמו (ראה ספר הערכים-חב"ד ערך אור ביחס לחושך ע' תקצז, ושם נסמן. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שמו).

SELECTIONS FROM LIKKUTEI SICHOS

Bereishis • Shmos • Vayikra *(coming soon)*

SHULCHAN ARUCH

Volumes 1–8, 10, 12 • Volume 9 *(coming soon)*

LESSONS IN MAAMARIM

THE REBBE

Lessons in Sefer Hamaamarim

באתי לגני • לא תהי׳ משכלה • מים רבים • ביום עשתי עשר • ואתה תצוה

Lessons in Sefer Hamaamarim

Festivals 1 & 2

Lessons in Lecha Dodi

לכה דודי תרפ״ט • לכה דודי תשי״ד

THE REBBE RASHAB

Lessons in Heichaltzu

THE TZEMACH TZEDEK

Lessons in Derech Mitzvosecha

Volumes 1 & 2

SEFER HASICHOS (OF THE REBBE RAYATZ)

5700, 5701, 5702, 5703, 5704, 5705 • 5698–99 *(coming soon)*

SICHOS IN ENGLISH